

PARTICULARITĂȚILE CONTRACTULUI PRIVIND PLATA PENSIEI DE ÎNTREȚINERE

Valentina CEBOTARI

Contractul privind plata pensiei de întreținere este reglementat de art.92 CF, din conținutul căruia deducem că este un contract civil, care se încheie în formă autentică între persoana care datorează întreținere și persoana care are dreptul la întreținere privind mărimea, condițiile și modul de plată a pensiei de întreținere. Contractul menționat a apărut în legislația Republicii Moldova odată cu intrarea în vigoare a Codului familiei, adoptat prin Legea nr.1316-XIV din 26 octombrie 2000, însă natura lui juridică a provocat și mai provoacă discuții aprinse. Esența acestor discuții se axează pe întrebarea dacă contractul privind plata pensiei de întreținere este unul civil sau de altă natură. Cea mai răspândită opinie constă în faptul că contractul privind plata pensiei de întreținere este un contract civil [1, p.451]. În sprijinul acestei opinii, sunt indicate trăsăturile specifice contractelor, așa ca libertatea contractuală, consimțământul și discernământul părților, direcționarea voinței părților spre stabilirea, modificarea sau stingerea drepturilor și obligațiilor, ce reies din acest contract, forma autentică obligatorie nu numai a contractului, dar și a tuturor modificărilor și rezilierii contractului.

Într-o altă opinie, se menționează că acest contract nu poate fi privit ca un contract civil [2, p.57], considerentele aspectului juridic formal fiind următoarele. La încheierea, executarea, modificarea, rezilierea și declararea nulității contractului privind plata pensiei de întreținere se aplică normele Codului civil și pentru nerespectarea formei autentice sunt prevăzute consecințe nefavorabile. Totodată, legislația stabilește imposibilitatea punerii în gaj a creanțelor privind plata pensiei de întreținere. De asemenea, stabilind prioritatea raporturilor contractuale, legiuitorul în scopul protejării și asigurării părții social vulnerabile a stabilit unele limite. Astfel, este expres prevăzut că numai în lipsa unui acord sau existenței unui litigiu, părțile obligației de întreținere se pot adresa în instanța de judecată.

Cunoaștem că, în orice contract, drepturile și obligațiile părților se nasc din momentul încheierii contractului, adică din momentul când părțile au convenit asupra clauzelor esențiale. Deci, până la acel moment între ei nu există drepturi și obligații, ceea ce nu este caracteristic pentru contractul privind plata pensiei de întreținere, deoarece între membrii familiei această obligație există în virtutea legii. De exemplu, dacă un copil este născut, obligația părinților de a-l întreține, de a avea grijă de acest copil, de a-l educa etc., reiese din lege, nu dintr-un contract încheiat între copii și părinți. Astfel, se subliniază că contractul privind plata pensiei de întreținere se încheie în scopul garantării plății întreținerii pentru membrii familiei care sunt minori sau inapți de muncă. Fiind încheiat în scris și autenticat notarial, contractul are forța unui titlu executoriu.

Și, dacă părțile vor încheia contractul privind plata pensiei de întreținere cu clauza principală ca mărimea întreținerii pentru copilul minor să fie o pătrime din venitul părintelui debitor, ce anume din această „înțelegere” a părților va corespunde condițiilor unui contract? De fapt, obligația părinților de a-și întreține copiii apare din momentul nașterii copilului, iar cuantumul pensiei de întreținere, cât și periodicitatea plăților sunt prevăzute de legislație. În așa situație, conținutul contractului este pe deplin preluat din legislație.

Ne raliem la opinia care reiese din prevederile art.94 alin.(1) CF „contractul privind plata pensiei de întreținere se încheie, se execută, se modifică, se reziliază și se declară nul în conformitate cu normele Codului civil”. Contractul menționat ca și alte contracte civile reprezintă acordul de voință al părților și include în sine o anumită libertate la alegerea soluțiilor posibile și varietăților comportamentului părților acestui contract. Forma contractului, fiind stabilită autentică, este reglementată nu doar de Codul civil, ci și de Legea cu privire la notariat nr.1453 din 08.11.2002 și în dependență de obiectul contractului privind plata pensiei de întreținere pot fi aplicate și alte acte normative. În sprijinul acestei afirmații este și opinia conform căreia contractul privind plata pensiei de întreținere este una din varietățile contractului civil, care este reglementat de normele legislației civile și familiale în baza regulilor privind coraportul normelor generale și speciale [3, p.29]. Astfel art.4 CF stipulează că „pentru reglementarea relațiilor personale nepatrimoniale și patrimoniale dintre membrii familiei, prevăzute la art.3, nereglementate de legislația familială, se aplică legislația civilă în măsura în care aceasta nu contravine esenței relațiilor familiale”.

Contractul privind plata pensiei de întreținere este un contract independent, care are cercul subiecților săi, obiectul, conținutul, forma, termenul și alte aspecte care îi sunt specifice și care îl delimitează de alte contracte civile. Cea mai apropiată asemănare o are cu contractul de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață și contractul de rentă.

În conformitate cu art.839 Codul muncii, în baza contractului de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață, o parte (beneficiarul întreținerii) se obligă să dea celeilalte părți (dobânditor) în proprietate un bun mobil sau imobil, iar dobânditorul se obligă să asigure beneficiarului întreținere în natură – locuință, hrană, îngrijire și ajutorul necesar pe timpul cât va trăi, precum și înmormântare. Între aceste două contracte sunt multe asemănări: subiecți ai ambelor contracte pot fi numai persoane fizice, obiect al contractului privind plata pensiei de întreținere este întreținerea individului în toate modalitățile ei, iar obiectul contractului de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață este constituit din două părți – pe de o parte bunul mobil sau imobil (cel mai frecvent casă, apartament) transmis de beneficiarul întreținerii în proprietatea dobânditorului și, pe de altă parte, întreținerea (locuință, hrană, îngrijire și ajutor necesar) pe care o primește beneficiarul de la dobânditor,

deoarece acest contract este cu titlu oneros și conține contraprestație, ceea ce nu poate exista în contractul privind plata pensiei de întreținere care este uniobligațional și cu titlu gratuit. Pentru cazul când obiectul contractului de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață este un bun imobil forma este autentică tot la fel ca și pentru contractul privind plata pensiei de întreținere etc.

Potrivit art.847 alin.(1) CC, renta se constituie printr-un contract în baza căruia o parte (debientier) se obligă să plătească periodic, cu titlu gratuit sau oneros, o redevență celeilalte părți (credientier). În cazul contractului cu titlu gratuit acesta este asemănător cu contractul privind plata pensiei de întreținere, ambele având ca obiect prestarea întreținerii către una sau mai multe persoane. În privința altor elemente ale contractului de rentă sunt mai multe deosebiri decât asemănări. Contractul de rentă poate fi atât gratuit cât și oneros; în dependență de obiectul contractului poate fi încheiat în formă orală, scrisă simplă și autentică; termenul contractului de rentă se stabilește de părți, spre deosebire de contractul privind plata pensiei de întreținere care se încheie pe termenul indicat în lege.

În concluzie, subliniem că contractul privind plata pensiei de întreținere este un contract civil cu aspect juridic familial, datorită rudeniei, raporturilor familiale, esenței și naturii întreținerii. Nu prezintă importanță care anume clauze vor fi prevăzute în contract, principalul este acordul de voințe existent, respectarea limitelor legislației, direcționarea voinței subiecților spre producerea efectelor juridice de nuanță civilă, cu specificul său din domeniul dreptului familiei. Manifestarea de voință trebuie să fie îndreptată spre producerea efectelor juridice: nașterea, modificarea sau stingerea drepturilor și obligațiilor civile. Intenția de a produce efecte juridice este un element necesar al actului juridic civil, astfel încât, conform legii, aceste efecte nu se pot produce decât dacă o asemenea intenție a existat. Această trăsătură definitorie deosebește actul juridic civil de faptul juridic civil, care este săvârșit fără intenția de a produce efecte juridice, care însă se produc în virtutea legii, ce pe deplin se reflectă în contractul privind plata pensiei de întreținere. Importanța acestui contract constă în faptul că el reprezintă o garanție a drepturilor și obligațiilor părților, fiind totodată o garanție suplimentară în menținerea relațiilor dintre membrii familiei la un nivel civilizat fără a apela în instanța judecătorească. Prin aceste norme juridice, Codul familiei nu a făcut decât să se apropie de sarcina principală a legislației familiale, care constă în stabilirea unor astfel de norme juridice, apte să reglementeze relațiile de familie astfel, ca să nu fie dezechilibrată balanța ocrotirii intereselor persoanei, familiei și societății.

Referințe:

1. *Гражданское право. Учебник. Часть 3 / Под ред. А.П. Сергеева и Ю.К. Толстого.* Москва: Проспект, 2010, с. 451.
2. КАПИТОВА, О.В. *Правовая природа механизма алиментирования в семейном праве.* Москва, 2010, р. 57.
3. ЯХНОВЕЦ С. Соглашение об уплате алиментов. В: *Судовы Вестник*, 2009. 1/30, с.29.